



ปัญหาการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนของ บัณฑิตกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Problems of Khon Kaen University's physical therapy graduates working in rural hospitals

น้อมจิตต์ นวลเนตร์

บทคัดย่อ

โรงพยาบาลชุมชนนับว่าเป็นตลาดงานแห่งใหม่ที่มีศักยภาพสำหรับนักกายภาพบำบัด ภาควิชากายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ส่งเสริมให้บัณฑิตของภาควิชาฯ ไปปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนต่างๆ ของประเทศ และได้รับทราบถึงสภาพการณ์การทำงานของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชนเสมอมาแต่ยังไม่ชัดเจนนัก จึงได้ทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการทำงานของบัณฑิตของภาควิชาฯ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประกอบการพิจารณาการปรับปรุงคุณภาพบัณฑิตของภาควิชาฯ และค้นหาแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพการทำงานของนักกายภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนต่อไป วิธีการศึกษาโดยส่งแบบสอบถามถึงบัณฑิตกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 36 ชุด และได้รับกลับคืนมา จำนวน 29 ชุด (ร้อยละ 80.6) โดยทุกคนอยู่ในตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวของโรงพยาบาล ปัญหาที่บัณฑิตส่วนใหญ่ประสบในการทำงานในโรงพยาบาลชุมชน ได้แก่ การขาดความมั่นคง ความคล่องตัวและความพร้อมในการทำงาน ขาดขวัญและกำลังใจ และความเข้าใจของบุคลากรอื่นๆ และประชาชนต่องานกายภาพบำบัด รวมทั้งขาดการได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้วิทยาการใหม่ๆ ในวิชาชีพ ดังนั้นทุกฝ่ายในวิชาชีพกายภาพบำบัดจึงควรร่วมกันหาหนทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อพัฒนาทางด้านกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชนต่อไป

คำรหัส: กายภาพบำบัด • โรงพยาบาลชุมชน • มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาควิชากายภาพบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

Problems of Khon Kaen University's physical therapy graduates working in rural hospitals

Nomjit Nualnetr

While job positions for physical therapists in provincial hospitals are limited, the opportunity to work in rural hospitals is expanded. Physical therapists graduated from Khon Kaen University have always been encouraged to work in rural hospitals, and there were more new graduates working in rural hospitals in the past few years. The aim of this study was to identify problems of Khon Kaen University's graduates working in rural hospitals as fundamental data for improvement. Questionnaires were sent to 36 graduates who 29 (80.6%) responded. All of the responses came from whom were employed in temporary positions. Key problems were identified in three categories as follows: 1) stability, flexibility, readiness, morale and motivation in their work, 2) their colleagues' understanding of the role of physical therapy, and 3) information and continuing education opportunity in physical therapy. Therefore, professional organisations, academic institutions and policy makers should concern and consider strategies to solve these problems.

Key words: physical therapy • rural hospital • Khon Kaen University

บทนำ

ภาควิชากายภาพบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้มุ่งเน้นที่จะผลิตนักกายภาพบำบัดเพื่อปฏิบัติงานรับใช้สังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในส่วนภูมิภาค ภาควิชาฯ จึงได้พยายามส่งเสริมให้บัณฑิตไปปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนต่างๆ ของประเทศ โดยในเบื้องต้นได้ทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการบริการทางกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ¹ เพื่อนำข้อมูลมาประชาสัมพันธ์รณรงค์แก่นักศึกษา รวมทั้งมีการติดตาม

การดำเนินงานของบัณฑิตอย่างสม่ำเสมอ^{2,3} จากฐานข้อมูลศิษย์เก่าของภาควิชาฯ ณ วันที่ 30 กันยายน 2543 พบว่าในจำนวนนักกายภาพบำบัด 82 คน ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน มีจำนวนถึง 36 คน ที่เป็นบัณฑิตกายภาพบำบัดจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น สิ่งนี้นับเป็นความภาคภูมิใจของภาควิชาฯ เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ตลอดเวลาที่ผ่านมา ภาควิชาฯ ได้รับคำบอกเล่าถึงสภาพการณ์การทำงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่นักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชนต้องประสบ แม้ภาควิชาฯ จะมีหน้าที่หลักคือเป็นผู้ผลิตบัณฑิตกายภาพบำบัดให้

Department of Physical Therapy, Faculty of Associated Medical Sciences, Khon Kaen University

กับสังคม และไม่มีความรับผิดชอบโดยตรงในการแก้ไขปัญหในการทำงานของนักกายภาพบำบัดแต่ภาควิชาฯ ก็มีความมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเกื้อหนุนให้นักกายภาพบำบัดทุกคนมีความสุขในการทำงาน มีขวัญและกำลังใจที่ดี ซึ่งบทบาทที่ภาควิชาฯ จะกระทำได้มากที่สุดคือ การผลิตบัณฑิตกายภาพบำบัดให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมสอดคล้อง กับลักษณะงานในโรงพยาบาลชุมชนมากที่สุด รวมทั้งมีความสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูประบบสุขภาพของชาติที่จะมีการปรับเปลี่ยนจากระบบบริการด้านสุขภาพแบบตั้งรับเพื่อซ่อมสุขภาพ เป็นระบบสุขภาพเชิงรุกเพื่อสร้างสุขภาพที่ดีสำหรับคนไทยทุกคน⁴ การได้รับรู้ข้อมูลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับสภาพการณ์การทำงานของนักกายภาพบำบัดที่ปัจจุบันกำลังปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้มาก่อน นอกจากนี้ ยังเป็นที่น่าสนใจว่า การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนของบุคลากรสาขาวิชาชีพต่างๆ นั้นมีน้อยมากจากการค้นคว้าข้อมูลพบว่า มีเพียงการศึกษาในวิชาชีพทันตแพทย์เท่านั้น โดยมีประชากรในการศึกษาที่เป็นทันตแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนเพียง 7 คน และผลการศึกษาที่ได้ยังไม่ชัดเจนเพียงพอ⁵ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาครั้งนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการทำงานของบัณฑิตกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประกอบการพิจารณาการปรับปรุงคุณภาพบัณฑิตของภาควิชาฯ อีกทั้งยังอาจใช้ในการพิจารณาหาแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพการทำงานของนักกายภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนต่อไป และยังคาดหวังว่า ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่สถาบันผู้ผลิตนักกายภาพบำบัดแห่งอื่นในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันอีกด้วย

วัสดุและวิธีการ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยการใช้แบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาร่วมกันของอาจารย์ประจำภาควิชาฯ จำนวน 3 คน องค์ประกอบของคำถามนอกจากเป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวและการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนแล้ว คำถามอื่นๆ ที่เหลือมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดซึ่งสอบถามถึงปัญหาที่บัณฑิตประสบในการทำงานในโรงพยาบาลชุมชน ลักษณะเนื้อหาการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์แก่บัณฑิตกายภาพบำบัดในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน และข้อเสนอแนะอื่นๆ

การดำเนินการศึกษากระทำโดยการส่งแบบสอบถามถึงบัณฑิตกายภาพบำบัดมหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกคนที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน จำนวนทั้งหมด 36 คน ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม ถึงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2543 โดยจัดส่งแบบสอบถามและเรียกคืนในครั้งแรกภายในวันที่ 3 พฤศจิกายน 2543 และมีการติดตามเรียกคืนอีกครั้งภายในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2543

ผลการศึกษา

จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังบัณฑิตกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 36 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 29 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.6 โดยเป็นการส่งคืนมาในรอบแรกจำนวน 22 ชุด และรอบที่สอง 7 ชุด

ข้อมูลทั่วไปของบัณฑิตที่ส่งแบบสอบถามกลับคืนมา 29 คนนี้ (ตารางที่ 1) ทั้งหมดเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 23.3 ปี ทุกคนได้รับการบรรจุในตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวของโรงพยาบาล ร้อยละ 72.4

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวและการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน

1. เพศ	หญิง	29 คน	(ร้อยละ 100)
2. อายุเฉลี่ย		23.3±1.0 ปี	
3. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน	ลูกจ้างชั่วคราว	29 คน	(ร้อยละ 100)
4. ระยะเวลาที่ทำงานในโรงพยาบาลชุมชน (ปี)			
<1	21	คน	(ร้อยละ 72.4)
1-3	6	คน	(ร้อยละ 20.7)
>3	2	คน	(ร้อยละ 6.9)
5. สถานที่ตั้งของโรงพยาบาล			
ภาคเหนือ	2	คน	(ร้อยละ 6.9)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	23	คน	(ร้อยละ 79.3)
ภาคกลาง	3	คน	(ร้อยละ 10.3)
ภาคใต้	1	คน	(ร้อยละ 3.5)
6. ขนาดของโรงพยาบาล (จำนวนเตียง)			
30	4	คน	(ร้อยละ 13.8)
60	16	คน	(ร้อยละ 55.2)
90	9	คน	(ร้อยละ 31.0)
7. จำนวนผู้ป่วยทางกายภาพบำบัดต่อวัน (คน)			
<5	1	คน	(ร้อยละ 3.5)
5-10	13	คน	(ร้อยละ 44.8)
11-20	8	คน	(ร้อยละ 27.6)
21-30	4	คน	(ร้อยละ 13.8)
>30	3	คน	(ร้อยละ 10.3)
8. ประเภทผู้ป่วยทางกายภาพบำบัดที่มีจำนวนมากที่สุดในแต่ละวัน			
ระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ	25	คน	(ร้อยละ 86.2)
ระบบประสาท	2	คน	(ร้อยละ 6.9)
ระบบหัวใจและทรวงอก	2	คน	(ร้อยละ 6.9)
9. ลักษณะงานทางกายภาพบำบัดที่สำคัญมากที่สุด			
การส่งเสริม	1	คน	(ร้อยละ 3.5)
การป้องกัน	0	คน	
การรักษา	25	คน	(ร้อยละ 86.2)
การฟื้นฟู	3	คน	(ร้อยละ 10.3)
10. ลักษณะงานทางกายภาพบำบัดที่สำคัญน้อยที่สุด			
การส่งเสริม	9	คน	(ร้อยละ 31.0)
การป้องกัน	13	คน	(ร้อยละ 44.8)
การรักษา	1	คน	(ร้อยละ 3.5)
การฟื้นฟู	5	คน	(ร้อยละ 17.2)
ไม่ระบุ	1	คน	(ร้อยละ 3.5)

ตารางที่ 2 ปัญหาที่ประสบในการทำงานในโรงพยาบาลชุมชน*

- ขาดความมั่นคงและความคล่องตัวในการทำงาน เนื่องจากไม่ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ และรู้สึกเดียวในการทำงาน ขาดขวัญและกำลังใจ (14)
- ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้วิชาการใหม่ๆ ทางกายภาพบำบัด (8)
- บุคลากรอื่นๆ ในโรงพยาบาลและประชาชนไม่เข้าใจงานกายภาพบำบัด (7)
- ขาดความพร้อมในสถานที่ทำงาน งบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือ และสื่อต่างๆ (6)
- มีความขัดแย้งกับงานแพทย์แผนไทย (6)
- สายการบริหารงานไม่ชัดเจน (2)
- ไม่สามารถทำงานให้ครอบคลุมลักษณะงานทางกายภาพบำบัดทุกด้าน เนื่องจากบุคลากรน้อย (2)
- ขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการทำงานในชุมชน (1)
- ขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาองค์กรและการประกันคุณภาพของโรงพยาบาล (1)
- ขาดทักษะภาษาอังกฤษ (1)

* ตัวเลขในวงเล็บหลังข้อความ หมายถึง จำนวนบันทึกที่แสดงความเห็นนั้น

ของผู้ตอบแบบสอบถามมีระยะเวลาการปฏิบัติงานยังไม่ถึง 1 ปี และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.3) เป็นโรงพยาบาลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขนาด 60 เตียงขึ้นไป จำนวนผู้ป่วยทางกายภาพบำบัดต่อวันมีประมาณ 5-10 คน โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.2) เป็นผู้ป่วยทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ ในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.2) ให้ความสำคัญในงานด้านการรักษามากที่สุด ในขณะที่ให้ความสำคัญในงานด้านการป้องกันน้อยที่สุด

สำหรับปัญหาที่ประสบในการทำงานในโรงพยาบาลชุมชนนั้น มีปัญหา 3 ประเด็นหลัก ที่ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากหรือเท่ากับ 7 คน (ร้อยละ 25) ตระหนักว่าเป็นปัญหาของตน ได้แก่ 1) การขาดความมั่นคงและความคล่องตัวในการทำงาน รวมทั้งรู้สึกโดดเดี่ยวในการทำงาน ขาดขวัญและกำลังใจ 2) การไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและ

ความรู้วิชาการใหม่ๆ ทางกายภาพบำบัด และ 3) การที่บุคลากรอื่นๆ ในโรงพยาบาลและประชาชนไม่เข้าใจงานกายภาพบำบัด นอกจากนั้นยังมีปัญหาอื่นๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ส่วนลักษณะเนื้อหาการเรียนการสอนที่ภาควิชากายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ดำเนินการอยู่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.7) มีความเห็นว่าควรจัดให้มีการเรียนการสอนวิชากายภาพบำบัดชุมชนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าหาชุมชน การปฏิบัติงานเกี่ยวกับองค์กรในชุมชน การฝึกเป็นวิทยากร การเขียนโครงการ การนำเสนองานต่อชุมชน ระบบงานในโรงพยาบาลชุมชน กระบวนการคิดในการที่จะเผยแพร่งานกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชน บทบาทของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชน การบริหารงานกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชน รวมทั้งเสนอว่าควรจัดให้มีการฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาล

ตารางที่ 3 ลักษณะเนื้อหาการเรียนการสอนที่ภาควิชาฯ ควรเพิ่มเติมเพื่อเป็นประโยชน์แก่บัณฑิตในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน*

- วิชากายภาพบำบัดชุมชนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าหาชุมชน การปฏิบัติงานเกี่ยวกับองค์กรในชุมชน การฝึกเป็นวิทยากร การเขียนโครงการ การนำเสนองานต่อชุมชน ระบบงานในโรงพยาบาลชุมชน กระบวนการคิดในการที่จะเปิดงานกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชน บทบาทของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชน การบริหารงานกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชน (15)
- การฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน (12)
- บทบาทของนักกายภาพบำบัดในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค การเป็นนักสุศึกษาและประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ในการส่งเสริม/ป้องกันที่สอดคล้องกับระดับชุมชน (4)
- เน้นรายวิชาที่เกี่ยวกับผู้ป่วยทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อมากขึ้น เช่น manipulation, mobilisation, massage เป็นต้น (4)
- การรักษาผู้ป่วยโดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์เครื่องมือ (3)
- การดัดแปลงอุปกรณ์อื่นๆ แทนเครื่องมือทางกายภาพบำบัด (3)
- ความรู้เกี่ยวกับ community-based rehabilitation (CBR) (2)
- ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานงานกายภาพบำบัด (2)
- ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย (1)
- กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการกล้าแสดงออกของนักศึกษา (1)
- การผลิตและประยุกต์ใช้สื่อเผยแพร่ความรู้ (1)
- ให้ความสำคัญในเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมบำบัด อรรถบำบัด และกายอุปกรณ์เสริมและเทียมมากขึ้น เนื่องจากในกรณีผู้ป่วยไม่สามารถไปรับการรักษาจากโรงพยาบาลจังหวัดหรือโรงพยาบาลที่มีบุคลากรเหล่านั้น นักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชนจำเป็นต้องให้การดูแลในเรื่องเหล่านี้แทน (1)
- ความรู้เกี่ยวกับระบบงานราชการ เช่น การเขียนหนังสือราชการ การเบิก-จ่ายครุภัณฑ์ เป็นต้น (1)

* ตัวเลขในวงเล็บหลังข้อความ หมายถึง จำนวนบัณฑิตที่แสดงความเห็นนั้น

ชุมชนแก่นักศึกษาอีกด้วย (ร้อยละ 41.4) นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังเห็นว่าควรมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับบทบาทของนักกายภาพบำบัดในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค การเป็นนักสุศึกษาและประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ในการส่งเสริม/ป้องกันที่สอดคล้องกับระดับชุมชน อีกทั้งเน้นรายวิชาที่เกี่ยวกับผู้ป่วยทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อมากขึ้น มีการฝึกให้นักศึกษารู้จักการรักษาผู้ป่วยโดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์เครื่องมือ การ

ดัดแปลงอุปกรณ์อื่นๆ แทนเครื่องมือทางกายภาพบำบัด และควรมีการให้ความรู้แก่นักศึกษาเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (Community-based Rehabilitation, CBR) มาตรฐานงานกายภาพบำบัด และการแพทย์แผนไทย ก่อนจบไปปฏิบัติงาน (ตารางที่ 3)

นอกจากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม (ตารางที่ 4) ได้แก่ การที่

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ*

- อยากให้สมาคมวิชาชีพผลักดันให้มีการผลักดันให้มีกรอบอัตราค่าจ้างสำหรับนักรักษาภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชน (3)
- อยากให้มีการรวมกลุ่มกันของนักรักษาภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศ เพื่อเป็นแหล่งติดต่อ ประสานงาน ติดตามการเคลื่อนไหว และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน และเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจกับนักรักษาภาพบำบัดที่ต้องการเริ่มงานในชุมชน (1)
- อยากให้นักรักษาภาพบำบัดพยายามแสดงบทบาทของงานกายภาพบำบัด เน้นด้านวิชาการที่แตกต่างจากการนวดไทย เพื่อให้ทางโรงพยาบาลเห็นความสำคัญของวิชาชีพมากขึ้น (1)
- บัณฑิตควรมีพื้นฐานหรือฝึกงานในชุมชนมาบ้าง ควรมีลักษณะเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ฝึกเขียนโครงการมากๆ (1)
- ในงานโรงพยาบาลชุมชนจะมีความลำบากในการจัดหาซื้อเครื่องมือ ดังนั้น บัณฑิตจึงควรมีความรู้และความชำนาญในการใช้เทคนิคการรักษาแบบ manual ให้พร้อม เพื่อที่จะทำงานในโรงพยาบาลชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (1)
- บัณฑิตควรมีพื้นฐานทางด้านการให้บริการระดับชุมชน โดยไม่เน้นการตั้งรับบริการ แต่ให้เน้นการให้การฟื้นฟูหรือการดูแลตนเองในระดับชุมชน เน้นการค้นหาในระดับชุมชนร่วมกับฝ่ายงานอื่นๆ ในระบบ เน้นการทำงานกับชุมชนให้มากขึ้น โดยดูแนวทางการปฏิรูประบบสาธารณสุขมากกว่าเน้นในเนื้อหาวิชาการการรักษา มีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรงานกายภาพบำบัดจึงจะเป็นรูปแบบที่เด่นชัดและจำเป็นต่อระดับชุมชนมากกว่ามีไว้เพื่อเติมระบบบริการ เพื่อให้นักรักษาภาพบำบัดมีความภาคภูมิใจในงาน และเป็นแนวทางการคิดค้นระบบบริการที่ดีและเป็นรูปแบบเดียวกันในระดับชุมชน (1)

* ตัวเลขในวงเล็บหลังข้อความ หมายถึง จำนวนบัณฑิตที่แสดงความเห็นนั้น

สมาคมวิชาชีพดำเนินการให้มีการผลักดันให้โรงพยาบาลชุมชนมีกรอบอัตราค่าจ้างสำหรับนักรักษาภาพบำบัดแทนตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราว การรวมกลุ่มกันของนักรักษาภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน การที่นักรักษาภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนพยายามแสดงบทบาทของงานกายภาพบำบัดด้านอื่นๆนอกเหนือจากการนวดไทย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารของโรงพยาบาล บุคลากรอื่นๆ และประชาชนเห็นความสำคัญของวิชาชีพกายภาพ

บำบัดมากขึ้น อีกทั้งนักรักษาภาพบำบัดควรมีพื้นฐานทางด้านการให้บริการระดับชุมชนโดยไม่เน้นการตั้งรับบริการ และมีลักษณะเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความพร้อมในการให้บริการโดยไม่ต้องใช้เครื่องมือทางกายภาพบำบัด

วิจารณ์ผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 29 คน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนมากน้อยแตกต่างกันออกไป โดยส่วนใหญ่มี

ประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี อย่างไรก็ตาม จากการพิจารณาในรายละเอียดคำตอบของแบบสอบถามแต่ละชุด ผู้วิจัยพบว่าลักษณะคำตอบของบัณฑิตแต่ละรายมีความใกล้เคียงกัน ทั้งจากบัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนน้อยกว่าและมากกว่า 1 ปี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมิได้ทำการวิเคราะห์และวิจารณ์ผลการศึกษาแยกสำหรับบัณฑิตแต่ละกลุ่ม

ในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน บัณฑิตส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในงานด้านการรักษามากกว่างานด้านการส่งเสริมและการป้องกัน ลักษณะการปฏิบัติงานเช่นนี้ดูเหมือนว่าจะไม่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูประบบสุขภาพของชาติในอนาคตที่มุ่งทางด้านสาธารณสุขเชิงรุกโดยให้โรงพยาบาลต่างๆ มีการปรับเปลี่ยนลักษณะการดำเนินงานเป็น 'โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ' กล่าวคือ มีการเพิ่มบทบาทหน้าที่ในด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน⁴ การที่บัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนให้ความสำคัญในงานด้านการรักษามากกว่างานด้านการส่งเสริมและการป้องกันนี้อาจเนื่องจากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ ประการแรก ในความจริงแล้วบัณฑิตตระหนักถึงความสำคัญในงานด้านการส่งเสริมและการป้องกัน แต่เนื่องจากในแต่ละวันบัณฑิตมีภาระงานด้านการรักษามากและมีบุคลากรน้อย จึงไม่สามารถทำงานให้ครอบคลุมลักษณะงานทางกายภาพบำบัดทุกด้านได้ ดังเช่นมีผู้ตอบแบบสอบถาม 2 ราย ที่กล่าวถึงประเด็นนี้ว่าเป็นปัญหาในการทำงานของตน(ตารางที่ 2) ประการที่สอง บัณฑิตตระหนักถึงความสำคัญในงานด้านการส่งเสริมและการป้องกัน แต่ไม่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานกับชุมชน การเป็นวิทยากร การนำเสนองานหรือการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชน อีกทั้งยังอาจมีความเข้าใจในบทบาทของนักกายภาพบำบัดในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคไม่เพียงพอ ดังจะเห็นได้จากมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่

แสดงความเห็นว่าภาควิชากายภาพบำบัดมหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชากายภาพบำบัดชุมชนให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานกับชุมชนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจและแนวคิดให้แก่บัณฑิตเกี่ยวกับบทบาทของนักกายภาพบำบัดในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค (ตารางที่ 3) ส่วนประการสุดท้าย บัณฑิตอาจไม่ให้ความสำคัญในงานด้านการป้องกันและส่งเสริมจริงๆ เนื่องจากเห็นว่างานด้านนี้เป็นหน้าที่ของฝ่ายส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลมากกว่า หรือเห็นว่าโรงพยาบาลมีฝ่ายส่งเสริมฯ รับผิดชอบงานด้านนี้อยู่แล้ว ดังนั้น เพื่อให้บัณฑิตกายภาพบำบัดสามารถทำงานให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูประบบสุขภาพของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันผู้ผลิตควรจัดเนื้อหาการเรียนการสอนให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสาธารณสุขของประเทศอยู่เสมอ และส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจและทักษะในงานทุกด้านของวิชาชีพกายภาพบำบัดยิ่งขึ้น ซึ่งในขณะนี้ภาควิชากายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินการในเรื่องนี้แล้วในหลักสูตรฯ ปรับปรุงใหม่ของภาควิชาฯ

ปัญหาของบัณฑิตกายภาพบำบัดมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนมีหลายประการ (ตารางที่ 2) และดูเหมือนว่าจะเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกัน การที่บัณฑิตได้รับการบรรจุในตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวของโรงพยาบาลและความไม่เข้าใจที่ดีพอในงานกายภาพบำบัดของประชาชนและบุคลากรอื่นๆ ในโรงพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาล น่าจะเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้บัณฑิตรู้สึกขาดความมั่นคงและความคล่องตัวในการทำงาน ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือการยอมรับจากผู้บริหารและผู้ร่วมงานอย่างเพียงพอในทุกๆ ด้านของการทำงาน และมีความขัดแย้งกับงานด้านอื่น ซึ่งได้แก่ งานแพทย์แผนไทย นอกจากนี้ การที่บัณฑิตปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลชุมชนซึ่งห่างไกลจากเขตเมืองและอาจ

ไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมกายภาพบำบัดแห่งประเทศไทย ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบัณฑิตกับสถาบันผู้ผลิตและสมาคมฯ เป็นไปได้ยาก บัณฑิตจึงไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของวิชาชีพ การจัดประชุมสัมมนาวิชาการต่างๆ และความรู้วิทยาการใหม่ๆ ทางกายภาพบำบัด จึงเป็นเหตุให้บัณฑิตรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง ขาดที่พึ่งพิงเมื่อประสบปัญหาในการทำงาน ในที่สุดสาเหตุทั้งหมดนี้อาจทำให้บัณฑิตขาดขวัญและกำลังใจในการทำงานในโรงพยาบาลชุมชน และมีการเปลี่ยนย้ายงานเมื่อมีตำแหน่งข้าราชการที่เหมาะสมในโรงพยาบาลระดับจังหวัด จากข้อมูลที่ภาควิชาฯ ได้รับทราบล่าสุด ณ วันที่ 24 เมษายน 2544 (ภายหลังจากการเก็บข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ 5 เดือน) พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนถึง 12 คน (ร้อยละ 41.4) ได้ย้ายไปบรรจุเป็นข้าราชการในโรงพยาบาลประจำจังหวัดต่างๆ แล้ว การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ย่อมทำให้งานกายภาพบำบัดในระดับโรงพยาบาลชุมชนขาดความต่อเนื่อง และอาจส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งอยู่นอกเขตเมืองไม่ได้รับการบริการทางกายภาพบำบัดอย่างทั่วถึงเพียงพอ ถึงแม้ว่าในอนาคตอาจจะมียกกายภาพบำบัดรายใหม่ไปทำงานที่โรงพยาบาลชุมชนนั้นแทน แต่ก็อาจจะต้องประสบกับปัญหาที่คล้ายคลึงกันอีก หากสาเหตุของปัญหาทั้งหลายนั้นยังไม่ได้รับการแก้ไข ดังนั้น การผลักดันให้กระทรวงสาธารณสุขกำหนดตำแหน่งนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชน และการประชาสัมพันธ์วิชาชีพให้เป็นที่รู้จักแก่วิชาชีพอื่นและประชาชนในสังคมมากยิ่งขึ้นจึงเป็นเรื่องที่สมาคมฯ สถาบันผู้ผลิตและนักกายภาพบำบัดทุกคนควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และร่วมแรงร่วมใจกันทำให้สิ่งเหล่านี้เป็นจริงขึ้นอย่างรวดเร็วที่สุด ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพและประชาชน

ในส่วนของการเห็นชอบของบัณฑิตต่อลักษณะเนื้อหาการเรียนการสอนที่จะเป็นประโยชน์แก่นักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชนและข้อ

เสนอแนะอื่นๆ นั้น นับว่าเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์มากสำหรับภาควิชากายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กำลังดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (กายภาพบำบัด) อยู่ขณะนี้ นอกจากนี้ ข้อมูลเหล่านี้ยังน่าจะเป็นประโยชน์แก่สถาบันผู้ผลิตแห่งอื่นด้วยเช่นกัน ในอันที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตกายภาพบำบัดที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานกับชุมชนได้มากขึ้นและสอดคล้องกับนโยบายสาธารณสุขของชาติในอนาคต

การวิจัยในครั้งนี้ได้จำกัดขอบเขตประชากรของการศึกษาเพียงบัณฑิตกายภาพบำบัดของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงยังไม่อาจแน่ใจได้ว่านักกายภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในภูมิภาคอื่นๆ รวมทั้งผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอื่นๆ จะมีปัญหาในการทำงานเช่นเดียวกันหรือไม่ ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องปัญหาการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนของนักกายภาพบำบัดทั่วประเทศต่อไป โดยในการศึกษานั้นนอกจากจะรวบรวมข้อมูลจากนักกายภาพบำบัดแล้ว อาจรวบรวมข้อมูลจากผู้ร่วมงานและผู้ให้บริการของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลนั้นด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุป

ปัญหาที่บัณฑิตกายภาพบำบัดมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนประสบอยู่เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การขาดความมั่นคง ความคล่องตัวและความพร้อมในการทำงาน ขาดขวัญและกำลังใจ และความเข้าใจของบุคลากรอื่นๆ และประชาชนต่องานกายภาพบำบัด รวมทั้งขาดการได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้วิทยาการใหม่ๆ ในวิชาชีพ ซึ่งดูเหมือนว่าปัญหาต่างๆ นี้จะมีความเชื่อมโยงกัน ดังนั้น ทุกฝ่ายในวิชาชีพกายภาพ

บำบัดจึงควรร่วมกันหาหนทางแก้ไขปัญหาลำนี้

เอกสารอ้างอิง

1. น้อมจิตต์ นวลเนตร์. ความต้องการการบริการทางกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลชุมชน: กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารกายภาพบำบัด 2541;20:1-18.
2. น้อมจิตต์ นวลเนตร์. การดำเนินงานของบัณฑิตกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจไทย. วารสารกายภาพบำบัด 2542;21:130-43.
3. น้อมจิตต์ นวลเนตร์. การดำเนินงานของบัณฑิตกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ: การศึกษาตอนที่ 2. วารสารกายภาพบำบัด 2543;22:103-14.
4. สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ. (ร่าง) กรอบความคิดระบบสุขภาพแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: บริษัทไชร์, 2544:3,10.
5. วันทนา พุฒิภาส. ปัญหาการปฏิบัติงานของทันตแพทย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วารสารกรมการแพทย์ 2542;24:58-65.



BLOOD TRANSFUSION SERVICES CO.,LTD.

บริษัท บลัดทรานส์ฟิวชั่นเซอร์วิส จำกัด

32/3 ซ.จันทิมา จ.ลาดพร้าว 80

แขวง/เขต วังทองหลาง กรุงเทพฯ

โทร. 5303003-7 แฟกซ์ 539-2384

"BLOOD BANK PRODUCTS SPECIALTY"

ORTHO DIAGNOSTIC SYSTEMS INC. / USA. : BLOOD BANK REAGENT AND AIDS/HEPATITIS DIAGNOSTIC

HEMOPHARM / FRANCE : BLOOD COLLECTION MONITOR AND TUBE SEALER.

MOBILE DESIGN / USA. : MOBILE DONOR LOUNGES.

HAEMONETICS / USA. : AUTOMATIC BLOOD CELL SEPARATOR (HAEMAPHERESIS).

PEL FREEZE / USA : HLA TYPING.

NORLAKE / USA. : BLOOD BANK REFRIGERATORS AND FREEZERS.

HELMER / USA. : PLATELET STORAGE SYSTEMS AND PLASMA THAWING SYSTEMS.

PALL / USA. : LEUKOCYTE REDUCTION FILTER FOR BLOOD TRANSFUSION.

CBS / USA : LIQUID NITROGEN STORAGE SYSTEMS